

ENTEĞRE RAPORLAMA VE TÜRK İŞLETMELERİNDE UYGULANMASINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA

RESEARCH ON INTEGRATED REPORTING AND THE IMPLEMENTATION THEREOF IN TURKISH ENTERPRISES

*BaŐak Ataman Gökçen¹
Elif Eldemir²*

Öz

Son yıllarda yaşanan gelişmeler işletmeleri faaliyetlerini gerçekteŐirmek için ortaya koydukları performanslarını ve bunun sonucunda oluşan işletme değerini işletmenin finansal performanslarıyla birlikte raporlayarak açıklama gerekliliği duymuŐlardır. İŞletme ilgilileri ise işletme performansının sadece kar ile değerlendirilmesini yetersiz bularak işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetimsel risklerin ve belirsizliklerin işletme devamlılığını doğrudan etkilediğini düşünerek işletmelerden finansal bilgi dışında bilgileri içeren rapor talep etmeye baŐlamıŐlardır. Bu talepler, işletmelerin finansal bilgiler ile finansal olmaya bilgileri bir arada sunmaları ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) işletmelerin bu ihtiyaçlarını yerine getirmelerini sağlayabilmek için Entegre Raporlama Çerçeve'sini geliştirmiştir. Entegre raporlama, yeni bir raporlama yaklaşımı olarak karşımıza çıkmaktadır. Entegre raporlamanın temel amacı rapor kullanıcılarının bir baŐka deyiŐle işletme paydaşlarının ihtiyaçlarına karŐılık vererek, işletmenin finansal ve finansal olmayan bilgilerinin arasındaki ilişkiyi rapor kullanıcılarına Şeffaf karŐılaŐtırılabilir Şekilde sunmaktır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de yayınlanan entegre raporların, Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi'ne uygunluğunun içerik analizi yöntemi ile IIRC'nin Entegre Raporlama Çerçevesi gerekliliklerini "içerik öğeleri" açısından ne derece karşıladığının tespit edilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Entegre Raporlama, Sürdürülebilirlik, Kurumsal Raporlama

Jel Kodu: M41, Q56, M14

ABSTRACT

Progresses during the last twenty years have emerged the necessity that organizations should disclose their performances and value cration stories achieved with their business activities in a reporting manner beyond their financial performance. Investors who have seen the company's performance deteriorated from the notion of profitability only and that the environmental, social and managerial risks and uncertainties that companies face have a direct impact on company sustainability, have begun to ask companies for information about their non-financial performance. This has led to the need for businesses to combine financial information with non-financial information in a more holistic structure. In order to help for organizations to comply with this necessity, International Integrated Reporting Council (IIRC) has developed an Integrated Reporting Frame. Integrated reporting appears to be a new reporting approach. The main purpose of integrated reporting is to present to the report users i.e. the stakeholders of a business enterprise the relationship between the financial and non-financial information of a business enterprise in a transparent and comparative manner by means of meeting their requirements. The purpose of this study is to theoretically examine the integrated reports published in Turkey, analyze the content thereof in respect of the compliance with the International Integrated Reporting Framework concerning the implementation in Turkey and, reveal the extent of the fulfilment of the requirements of the IIRC Integrated Reporting Framework.

Keywords: Integrated Reporting, Sustainability, Corporate Reporting

Jel Code: M41, Q56, M14

¹ Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, İŞletme Fakültesi Öğretim Üyesi, bataman@marmara.edu.tr

² Marmara Üniversitesi, SBE, Yüksek Lisans Öğrencisi, elifeldemir@gmail.com

1.GİRİŞ

Entegre raporlama, tüm paydaşlar için değer yaratma amacıyla, işletmenin stratejileri, kurumsal yönetim faaliyetleri, finansal performansı ile beraber çevresel, sosyal ve ekonomik çevresini ilişkilendiren finansal ve finansal olmayan bilgilerin birlikte sunulduğu bir rapor türüdür. Entegre raporlamanın amacı, bütüncül bir bakış açısıyla işletme faaliyetleri gerçekleştirilirken ortaya çıkan değer ve bu değerın yaratma sürecini etkileyen unsurları birlikte sunmaktır. Entegre raporlama, bu amaç doğrultusunda işletmenin faaliyetlerini ve faaliyetlerini gerçekleştiren kullanmış olduğu sermaye öğeleri, bu sermaye öğelerinde oluşan değişimleri açıklamaya çalışmaktadır.

Entegre raporlama henüz Dünya’da yeni bir oluşumdur. Buna rağmen önemi gün geçtikçe artarak kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Genelde gönüllü olarak sunulan entegre raporlama, Güney Afrika Cumhuriyeti’nde halka açık şirketler için zorunlu tutulmuştur. Ülkemizde ise 2015 ve 2016 yılları arasında ilk entegre raporlar yayınlanmıştır. Halen entegre rapor ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.

Bu çalışma, entegre raporlamanın Türkiye’deki uygulanmasına ilişkin Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi’ne uygunluğu açısından içerik analizine tabi tutularak IIRC’nin Entegre Raporlama Çerçevesi gerekliliklerini ‘İçerik Öğeleri’ açısından ne derecede karşıladığının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

2. ENTEGRE RAPORLAMA İLE İLGİLİ TEMEL BİLGİLER

Entegre raporlama yaklaşımını geliştiren IIRC’nin yaptığı tanıma göre; entegre bir alt yapı ile biçim almış, işletmenin faaliyetleri sonucunda göstereceği değer artışı ve bu değerın oluşma aşamasındaki etkenler hakkında raporlama yapan sisteme entegre raporlama denir (International Integrated Reporting Council, 2018. www.integratedreporting.org, (27 Haziran 2018), s.7.

Entegre rapor; finansal ve finansal olmayan bilgileri içine alan ve bu bilgilerin birbiri üzerindeki etkilerini yenilikçi ve etkili bir şekilde raporlayan araçtır (Vitolla, Raimo 2018, s.244).

Entegre rapor; işletmenin mevcut durumu hakkında kısa ve öz bilgi vererek işletme ve ilgilileri ile iletişimi sağlayan bir araçtır (Santis ve Diğerleri, 2018, s.2).

Entegre raporlama, işletmenin değerlerini nasıl yarattığını ve bu değerlerin devamlılığını doğru, özlü ve entegre biçimde ifade etmeyi amaçlamıştır (International Integrated Reporting Council, 2018, s.2). İşletmenin geleceğe yönelik planlarını, kurumsal kimlik yönetimini, iş modeli ve sermaye bileşenlerini bir bütün olarak ele alarak yarattığı değeri işletme ilgililerine iletmektir (Tianyuan, Cummings ve Tweedie, 2017, s.331).

Bu amaçların yanında diğer amaçlar şu şekilde sıralanabilir(Topçu ve Korkmaz, 2015, s.4):

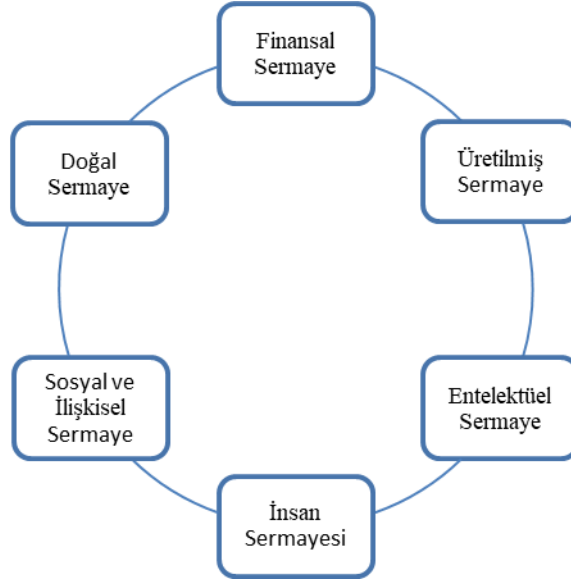
- ❖ Raporlamayı daha detaylı ve etkin şekilde yapmak
- ❖ Yatırım kararları için bilgi vermek
- ❖ Şeffaflık, hesap verilebilirlik ve anlaşılabilirlik anlayışını benimsetmek
- ❖ Entegre düşünce biçimini desteklemek
- ❖ İşletme ilgililerine önemli bilgiler sunarak işletmenin süreçleri, avantaj ve riskleri ile ilgili açık görüş bildirmektir (Fasan, Mio ve Pauluzzo, 2016, s.6).

2.1 Entegre Raporlamanın Sermaye Öğeleri

Sermaye öğeleri, işletme ilgililerinin çıkar ve ihtiyaçlarına yönelik işletme değerini oluşturma ya da yok etmeyi amaç edinen çıktıları üretmek için işletmenin faaliyetleri ve etkileşimi ile oluşturulan değer topluluğudur (Ernst and Young, 2013, <http://integratedreporting.org>, s.7.) (9 Kasım 2018) .

Sermaye öğeleri, işletmenin performansı ile artış gösteren, azalan ya da dönüştürülen değerlerdir. Bu sermaye öğeleri, IIRC’nin amaçlarına yönelik olarak 6 başlık altında ele alınmaktadır (Dereköy, 2018, s.595).

Şekil 2. 1: Sermaye Öğeleri



Finansal Sermaye: İşletmenin mal ve hizmet üretmek gibi faaliyetlerini gerçekleştirebilmek için hibe, kredi, yatırım ya da sermaye gibi araçlarla sağlanan fon birikimidir (ACCA and NBA, Capitals Background paper for International Integrated Reporting Council”, 2013, www.integratedreporting.org,) (12 Ekim 2018).

Üretilmiş Sermaye: Bir işletmenin faaliyetleri için kullanacağı üretilen bina, tesis, ekipman gibi varlıklardır. Bunlara örnek olarak; karayolları, köprüler, limanlar, su arıtma tesisleri verilebilir (Ercan, Kestane, 2017, s.18).

Entelektüel Sermaye (Fikri Sermaye): İşletmenin bulunduğu piyasada rakiplerinden daha önde olmasını sağlayacak, işletme çalışanlarının bildiklerinin toplamıdır.

İnsan Sermayesi: Kişinin hayatı süresince edindiği bilgi, yetenek ve tecrübelerinden oluşmaktadır. İşletmeler, çalışanlarının bilgi ve birikimlerini yani insan sermayesini işletmeye ait varlıklar olarak değerlendirmektedirler (Alan, 2017, s.26).

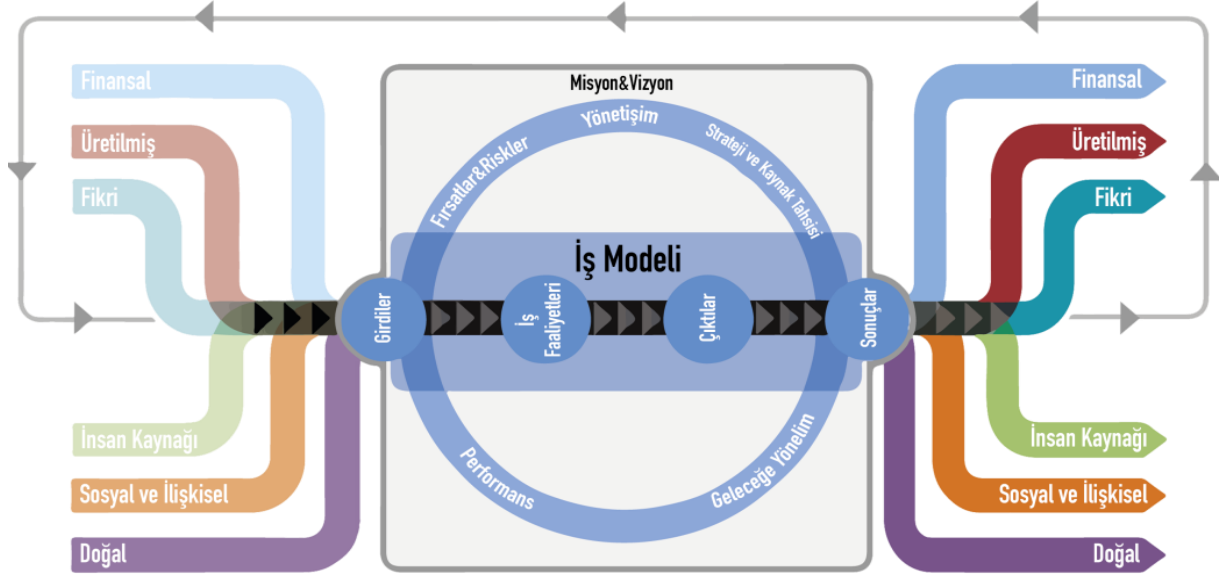
Sosyal ve İlişkisel Sermaye: Kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerinin saygı, arkadaşlık gibi boyutunu açıklamaktadır. Sosyal sermayeyi oluşturan öğeler ise güven, norm ve kendisiyle bağdaştırmadır (Turgut, Beğenirbaş, 2014, s.148).

Doğal Sermaye: Mevcut zamanda ve gelecek zamanda mal ve hizmet tüketimine olanak sağlayacak doğal kaynaklar stoku olarak tanımlanabilmektedir (MacDonald, Hanley ve Moffatt, 1999, s.74).

2.2 Entegre Raporlama Değer Yaratma Süreci

Bir işletmenin değeri, faaliyetleri, bu faaliyet ile ilgili yaptırımları, sosyal sorumluluk bilinci, sermaye türü ve mevcut mevzuatlar ile ilgilidir (Üreten, Ercan, 2000, s.7).

Şekil 2. 2: Değer Yaratma Süreci



Kaynak: IIRC

2.3. Entegre Raporlama İçerik Öğeleri

Entegre Raporlama Çerçevesine göre bir entegre raporun içinde dokuz içerik öğesi, bu içeriklere ilişkin sorular ve soruların cevapları yer alması gerekmektedir. Bu içerik öğeleri aşağıdaki gibidir:

- Kurumsal genel görünüm ve dış çerçeve
- Kurumsal yönetim
- İş modeli
- Riskler ve fırsatlar
- Strateji ve kaynak aktarımı
- Performans
- Genel görünüş
- Sunumun temeli
- Genel raporlama ilkeleri

Aşağıdaki tabloda içerik öğeleri ve bu öğelere ait sorulara yer verilmiştir.

Tablo 2. 1: Entegre Raporlama Çerçevesi İçerik Öğeleri

İçerik Öğeleri	Tanım
Kurumsal genel görünüm ve dış çevre	Kuruluş ne iş yapıyor ve hangi koşullarda faaliyet gösteriyor?
Kurumsal yönetim	Kuruluşun kurumsal yönetim yapısı kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetini nasıl destekliyor?
İş modeli	Organizasyonun iş modeli nedir ve ne kadar esnek?
Riskler ve fırsatlar	Organizasyonun kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma yeteneğini etkileyen spesifik riskler ve fırsatlar nelerdir ve organizasyon bunlarla nasıl baş ediyor?
Strateji ve kaynak aktarımı	Organizasyon nereye varmak istiyor ve hedefine nasıl ulaşacak?
Performans	Organizasyon stratejik hedeflerini ne ölçüde başardı ve elde edilen sonuçların sermaye öğeleri üzerindeki etkileri nelerdir?
Genel görünüş	Kuruluşun stratejisini uygularken karşılaşması muhtemel zorluk ve belirsizlikler ve bunların, iş modeli ile gelecekteki performansı açısından potansiyel etkileri nelerdir?
Hazırlık ve sunum temeli	Kuruluş entegre rapora dahil edilecek konuları nasıl belirlemektedir ve bu konular nasıl incelenmekte veya değerlendirilmektedir?

Kaynak: Kardeş Selimoğlu, Yeşilçelebi, 2018, s.321.

Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre: Entegre raporlarda işletmeler öncelikle işletmeyi tanıtıcı bilgiler vermelidir. İşletmenin vizyonu, misyonu, faaliyet konusu, etik değerleri, faaliyet alanları, pazar içindeki yeri, işletmede yaşanmış olan değişiklikleri, işletmenin dış çevresini ve işletmeyi etkileyebilecek önemli unsurları açıklamalıdır (International Integrated Reporting Framework, 2018, s.24).

Kurumsal yönetim: işletmenin hissedarları ve toplumu oluşturan tüm kesimlerle olan ilişkisini düzenleyen bir sistem olarak tanımlanabilmektedir (Aysan, 2007, s.18). Entegre raporlamada yer alması gereken kurumsal yönetim bilgileri maddeler halinde açıklanabilmektedir. Bu maddeler aşağıdaki gibidir (Kestane, Sevim, Yılmaz, 2015, s.159) :

- ❖ Kurumsal yönetim ile ilgili çalışanların bilgi, beceri ve farklı yönleri
- ❖ İşletmenin yönetim yapısı ve yasal yükümlülüklerin işletmeye olan etkisi
- ❖ Strateji belirlemek, risklere karşı tedbir almak, işletme kültürü, ve oluşturulan yapıları gözlemek için özel süreçler
- ❖ İşletme yöneticilerinin, yasal yükümlülükler dışında yönetim işleyişini yürütmesi
- ❖ Yöneticilerin işletme ar-ge çalışmaları için sorumluluklarının belirlenmesi
- ❖ Sermaye öğeleri aracılığıyla yaratılan değer, işletme çalışanlarına ücret ve teşviklerle olan bağlantısı

İş modeli: işletmenin stratejisini ve değer yaratma sürecini anlamamıza imkan sağlamaktadır. İşletmenin yönetim ve finansal yapısını içinde barındırır ve işletmelerin varlıkları ve yetenekleri ile nasıl değer yarattığını ifade etmektedir (Melloni, Lai, Stacchezzini, 2015, s.296).

Riskler ve Fırsatlar: İşletme hazırladığı entegre raporlamada işletmenin kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma sürecinde karşılaşabileceği durumlar riskler ve fırsatlar başlığı altında işletme ilgililerine açıklanmalıdır. Bu risk ve fırsatların içeriği aşağıda sıralanmıştır (IIRC, 2018, s.27).

- ❖ İşletmenin faaliyetlerinden meydana gelen iç risk ve fırsatların, dış çevreden kaynaklanan risk ve fırsatların tanımlanması
- ❖ Meydana gelen risk ve fırsatların, sermaye öğeleri üzerindeki değişimin belirlenmesi
- ❖ İlgili stratejik hedeflerin, politikaların ve KPI (Key Performance Indicator) belirlenmesine ilişkin riskleri en az seviyeye indirmek ya da gerçek fırsatlardan değer oluşturmak için tedbirler almak

Strateji ve Kaynak Aktarımı: Entegre raporda, işletme hedefleri ve bu hedeflere ulaşabilmek için uygulanacak stratejiler ve ulaşılan hedefleri nasıl ölçeceği yer almalıdır (Yılmaz, Atik, Okyay, 2017, s.105). Bu bilgiler aşağıdaki unsurları içermektedir (IIRC, 2018, s.27).

- ❖ Strateji ve kaynak aktarımı planlarının iş modeli ile ne kadar ilgili olduğu ve her hangi bir iş modeli değişimine karşı yapılması gereken değişiklikler
- ❖ Strateji ve kaynak aktarımının karşılaşılan risk ve fırsatlara karşı nasıl tepki gösterdiği
- ❖ Strateji ve kaynak aktarımının sermaye ögeleri ile ilgili riskleri nasıl etkilediği

İşletmenin var olan değeri, geliştirilen stratejiler ve kaynak aktarımının doğru uygulanmasıyla sağlanabilir (Ülgen, Mirze, 2018, s.455).

Performans: İşletmenin hedeflerini gerçekleştirirken gösterdiği performansın başarısı ve bu performansın sermaye ögelerine olan etkileri entegre raporda yer almalıdır (Yılmaz, Atik, Okyay, 2017, s.105). İşletme performansı hem finansal hem de finansal olmayan performanslardan oluşmakta ve her ikisi de raporda açıklanmalıdır (Aydın, 2015, s.34). İşletme performansları değer yaratma sürecinde belirlenen temel ilkeler yardımıyla açıklanmalıdır.

Genel Görüş: İşletmenin kısa, orta ve uzun vadede karşılaşılabileceği risk, zorlukları, dış çevrenin performansı etkiyebilecek durumları, karşılaşılan durumlara ilişkin alınacak önlemler ve uygulanacak politikalar raporda açıklanmalıdır (Wen, Heong, 2017, s.111).

Hazırlık ve Sunum: Bu bölümde kılavuz ilkeleri arasında yer alan “önemlilik” ilkesine göre ilgili konular belirlenerek bu süreç kısaca anlatılır. Hazırlanan entegre raporun çerçevesi ve o çerçevenin hangi şartlarda belirlendiği açıklanır (Aras, Sarioğlu, 2015, s.64).

Genel Raporlama İlkeleri: Yukarıda sıralanan içerik ögeleri belirli ilkeler göz önünde bulundurularak hazırlanır. Bu bölüm maddi konuların açıklanması, sermaye ögelerinin açıklanması, kısa, orta ve uzun vade için zaman aralıkları ile birleştirme ve ayırmaya ilişkin ek açıklamalar ve dikkat edilmesi gereken hususları içerir. (Aras, Sarioğlu, 2015, s.65).

3. DÜNYA’ DA ENTEGRE RAPORLAMA

Entegre raporlamanın ortaya çıkış zamanı 1990’lı yıllara uzanmaktadır. 1990’lı yıllardan günümüze kadar entegre raporlama ile ilgili akademik çalışmalar yapılmıştır (Kaya, Akgün, Yazan, 2016, s.86).

Entegre raporlama çalışmaları, ilk olarak Güney Afrika’da ortaya çıkmıştır. Güney Afrika o yıllarda demokrasi yönetimine yeni geçmiş ve Başkan Mandela, yaşanan finansal olaylardan dolayı işletmelere olan güvensizliği azaltmak için çalışma başlatmış ve bu çalışmaları yürütmesi için Eski Yargıtay Hakimi Mervyn King’i vazifelendirmiştir. King kendi adını verdiği işletmelerin geleceğe ilişkin işletme ilgililerine kapsamlı bilgi sunmayı hedefleyen King I raporunu geliştirmiştir (Tarakçıoğlu Altınay, 2013, s.58).

2002 yılında King II Raporu yayımlanmış ve bu raporla birlikte tüm işletme ilgililerinin de rapora dahil olmasını, işletmelerin finansal bilgilerinin yanında çevre ve sosyal konularının da paylaşılması istenmiştir (Önder, 2018, s.57).

2008 yılında gerçekleşen ekonomik kriz sebebiyle geleneksel raporların oluşacak risklere karşı yetersiz kaldığı anlaşılmıştır. Bu nedenle 2009 yılında Entegre Raporlamanın içinde yer aldığı King III Raporu yayımlanmıştır (Aras, Sarioğlu, 2015, s.41).

2009 yılında Galler Prensi, Accounting for Sustainability – A4S Forumu’nda GRI (Global Reporting Initiative) ve IFAC’ı (International Federation of Accountants) Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu’nun (IIRC - International Integrated Reporting Council) kurulması için işbirliğine çağırmıştır. Daha sonra Ağustos 2010 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu (IIRC) resmi olarak kurulmuştur (Owen, 2013, s.344).

2010 yılında Johannesburg Menkul Kıymetler Borsası'nda (Johannesburg Stock Exchange in South Africa) işlem gören her işletmenin entegre rapor hazırlaması zorunlu hale gelmiştir. Entegre rapor hazırlamak istemeyen işletmelerin ise rapor hazırlamama nedenlerini açıklamaları şartı konulmuştur (Eccles, Serafeim, 2011, s.77).

IIRC'nin kurulma nedenini açıklamak için basın toplantısı düzenlenerek, doğal kaynakların aşırı kullanılması, iklim değişikliği, küresel ısınma, devamlı artan nüfus oranı gibi evrensel sorunlara dikkat çekilerek bu sorunlardan kaynaklanacak zorlukları çözebilmek için raporlama sistemlerine ihtiyaç olduğundan bahsedilmiştir (Morros, 2015, s.339).

IIRC; 12 Eylül 2011 tarihinde ilk tartışma kağıdını yayımlamıştır. Kasım 2012 tarihinde hizmete sunulan tartışma kağıdının içeriğinde işletme paydaşlarının görüşleri ve pilot program dahilinde olan işletmelerin tecrübeleri de yer almıştır (Topçu, Korkmaz, 2015, s.7).

2013 Nisan ayında ise küresel boyutta kabul edilmiş "Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi" yayımlanmıştır (Buitendag, Fortuin, Laan, 2017, s.1).

Dünyada ilk olarak entegre raporlamayı zorunlu hale getiren ilk ülke Güney Afrika'dır. Güney Afrika'dan sonra entegre raporlama ile ilgili düzenlemeler yapan ülkeler sırasıyla; Japonya, Malezya, Danimarka, Portekiz, Almanya, Fransa, İspanya, Brezilya ve İngiltere şeklindedir (Altınay, 2013, s. 58). Dünya genelinde 4000'den fazla entegre rapor yayımlandığı görülmektedir.

4. TÜRKİYE' DE ENTEGRE RAPORLAMA

Türkiye'de finansal raporlamanın temeli eskiye dayanmakta ve uluslararası boyutta ilerleme göstermektedir. Fakat sürdürülebilirlik raporlaması yaygın ve düzenli değildir (Alagöz, Allahverdi, Ortakarpuz, 2018, s. 429).

Türkiye'de entegre raporlama ile ilgili istenilen gelişmeler 2011 yılında Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD), İş Dünyası ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği SKD'nin Entegre Çalışma Grubu kurması ile başlamıştır. Entegre Çalışma Grubu, Türkiye' de entegre raporlama ile ilgili farkındalık için çalışmalar yapmaktadır (ERTA, 2015, , www.entegreraporlamatr.org.tr) (3 Eylül 2018) .

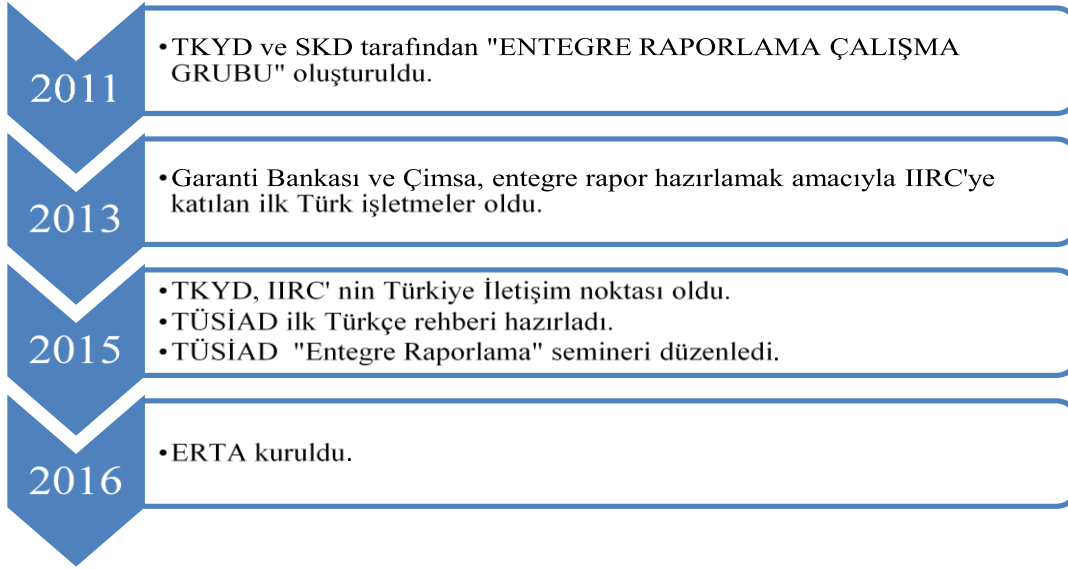
Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği IIRC için iletişim noktası olan ERTA'nın kuruluşuna öncülük etmiştir. ERTA'nın kuruluş hedefi, "Ulusal ve uluslararası düzeyde kamu sektörü, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerle iş birliği yaparak entegre düşüncenin tüm kurum ve kuruluşlarda yaygınlaşmasına katkı sağlamak" olarak Türkiye Kurumsal Yönetim Dergisi'nde açıklanmıştır (TKYD, 2017, www.tkyd.org.tr) (17 Mayıs 2018).

ERTA'nın bir diğer amacı ise ulusal ve uluslararası kapsamda özel, kamu, sivil toplum ve akademik kuruluşlar ile birleşerek, entegre düşünce ve entegre raporlama terimlerini işletmelere yayıp kullanımını yaygınlaştırmaktır (Arslan, Özkan, 2018, s.39).

Türkiye'de yayınlanan ilk entegre rapor kar amacı olmayan Argüden Yönetişim Akademisi tarafından 2015 yılında yayınlanmıştır (Köse, Çetinel, 2017, s.170). Türkiye'de Entegre Faaliyet Raporu'nu ilk kez yayımlayan işletmeler; halka açık işletmelerden Aslan Çimento, Adana Çimento ve Çimsa, finans sektöründe ise Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası olmuştur (Elmacı, Sevim, 2017, s.25).

Entegre raporlamanın Türkiye'deki gelişimi aşağıda yer alan **Şekil 3.1**'de özetlenmiştir:

Şekil 4. 1: Türkiye’de Entegre Raporlamanın Gelişimi



Kaynak: ERTA 2017

Entegre raporlama; işletme ile ilgili bilgilerin bütünsel fotoğrafını yansıtmayı amaçlamaktadır (Mitchell, 2016, s.38). Entegre raporlamanın temel amacı; işletmenin finansal ve finansal olmayan varlıklarının yönetimini geniş bir kitleye yayarak bu varlıkları arttırmak ve varlıklar arasındaki ilişkiyi ifade etmektir (Saban, Vargün, Gürkan, 2017, s.918).

Entegre raporlamanın kısaca amacı işletmelerin kısa, orta ve uzun vadede bütün işletme ilgilileri için işletme değerini yükseltmektir. Bunu yaparken güven ilişkisini kurarak, yöneticilerin ve ilgililerin karar vermesinde doğru yönlendirerek, kurumsal kültürü geliştirerek yapmayı amaçlamaktadır (Dumitru, Jinga, 2016, s.118).

5. ENTEGRE RAPORLAMAYI DÜZENLEYİCİ KURULUŞLAR

Entegre raporlama ile ilgili küresel ve ulusal boyutta kuruluşlar bulunmaktadır. Bu kuruluşların ortak amacı entegre raporlamanın gelişmesine katkı sağlayarak kullanımını yaygınlaştırmaktır.

5.1. Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (The International Federation of Accountants-IFAC)

IFAC 7 Ekim 1977 yılında Almanya'nın Münih şehrinde gerçekleşen 11. Muhasebeciler Kongresinde kurulmuştur. IFAC'ın amacı dünyada muhasebeyi geliştirerek muhasebe mesleğinin değerini arttırmaktır. Amaçlarını gerçekleştirirken standartlardan yararlanmaktadır (Gökten, Gökten, 2016, s.51).

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu 2009 yılında Galler Prensinin isteği üzerine Küresel Raporlama Girişimi (GRI) ile birlikte Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi'nin oluşturulmasında yer almıştır. 2012 yılında ise Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu ve Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi ile ilk memorandumu iş birliğinin desteklenmesi amacı ile imzalanmıştır (Yüksel, 2017, s.54).

5.2. Küresel Raporlama Girişimi (GRI)

Küresel Raporlama Girişimi, 1997 yılında Boston' da kurulmuştur. Sürdürülebilirlik raporlamasına öncelik eden bağımsız bir kuruluştur (Brown, Jong, Lessidrenska, 2009, s.115). Küresel Raporlama Girişimi, Uluslararası

Entegre Raporlama Konseyi'nin kurulması için Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu ile birlikte öncülük etmişlerdir. 2013 yılında Küresel Raporlama Girişimi G4 Kılavuzunu yayınlamaya entegre raporlama ile ilgili hazırlıkların başlamasına bir adım atmıştır (Eccles, Saltzman, 2011, s.58).

5.3. Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi (The Integrated Reporting Committee of South Africa)

Güney Afrika Entegre Raporlama Komitesi, 2010 yılının Mayıs ayında Güney Afrika'nın büyük sanayi ve meslek örgütleri öncülüğünde entegre raporlama konusunda işletmelere yol göstermek amacıyla kurulmuştur. IIRC'nin geliştirilmesinde ve işletmelerin entegre raporlamayı benimsemesinde önemli role sahip bir kuruluş (Integrated Reporting in South Africa, www.integratedreportingsa.org) (3 Temmuz 2018).

5.4. Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council-IIRC)

IIRC; IFAC, GRI ve Sürdürülebilirlik için Muhasebe Projesi A4S öncülüğüyle entegre raporlamanın çerçevesini belirlemek için 2010 yılında resmen kurulmuştur (Main, Hespenheide, 2010, s.127). 2011 yılında ilk tartışma metni taslağını yayınlamaya, analiz ve geri dönüşlerle iyileştirerek 2012 yılında Entegre Raporlama Çerçevesi Taslağı yayınlamıştır (Busco ve Diğerleri, 2013, s.6).

4 Şubat 2013 tarihinde Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) ve Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) bir araya geldiğini bildiren bir yazı yayınlamıştır. İki kuruluşun bir araya gelme amacı ise entegre raporlama için bir çerçeve oluşturmaktır (Hughen, Lulseged, Upton, 2014, s.60).

İlk Entegre Raporlama Çerçevesi 16 Nisan 2013 tarihinde yayınlamıştır. Yayımlanan çerçeve ilgili yılın temmuz ayına kadar yapılacak yorumlara açık bırakılmıştır (Busco ve Diğerleri, 2013, s.7).

Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi, yetki sınırları içerisinde aşağıda sıralanmış işlemleri gerçekleştirmektedir (IIRC, 2018, s.8).

- ❖ Entegre raporlama ile ilgili kuruluşların birbirleri ve devlet ile arasındaki iletişimi sağlamak
- ❖ Öncelikli konuları tespit ederek, çalışmalarında bu konular ile ilgili plan program hazırlamak
- ❖ Entegre Raporlama Çerçevesi'ni düzenlemek
- ❖ Entegre raporlama ile ilgili zorunlu ya da gerekli olan vaziyetlerini takip etmek
- ❖ Entegre raporlama ile ilgili uyum politikalarını ilgili kuruluşlar ile işbirliği içinde yapmak

5.5. Entegre Raporlama Türkiye Ağı (ERTA)

Entegre Raporlama Türkiye Ağı'nın sitesinde kuruluş bilgileri ve amacına şu şekilde yer verilmiştir: “*ERTA'nın 21 Ekim 2015 tarihinde TÜSİAD tarafından düzenlenen konferanstan sonra kuruluşu kararlaştırılmıştır. Bağımsız kurucu üye Prof. Dr. Güler Aras başkanlığında; TÜSİAD, TKYD, Borsa İstanbul, IIRC Türkiye Büyükelçisi, Argüden Yönetişim Akademisi, Global Compact Network Türkiye, Garanti Bankası, SKD Türkiye ve Çimsa tarafından kurulan işletmelerin, finansal olmayan bilgilerini finansal bilgiler ile entegre bir biçimde raporlamalarını ve entegre düşüncenin yaygınlaşmasını amaçlamaktadır (ERTA, 2018).*”

ERTA'nın merkezi İstanbul'da bulunmaktadır. Entegre raporlamayı geliştirmek için işletmelere eğitimler vermek, hazırlanan entegre raporlarda destek sağlamak gibi görevleri bulunmaktadır. Mevcut Entegre Raporlama Çerçevesi'ni Türkçe'ye çevirmiştir. Günümüzde de faaliyetine devam etmektedir.

6. TÜRKİYE'DE YAYINLANAN ENTEGRE RAPORLARIN İÇERİK ÖGELERİNE GÖRE İÇERİK ANALİZİ

Bu bölümde çalışmanın amacından, uygulama için faydalanılan yöntemden, ana kütle ve veri toplama şekli hakkında bilgi verilerek analiz sonuçlarına değerlendirilecektir.

6.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Entegre raporlamanın Dünya’da yeni yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte ülkemizde ilk entegre rapor 2015 yılında Argüden Yönetişim Akademisi tarafından kendi internet sitesinde “Entegre Rapor 2015” adıyla yayınlanmıştır. 2016 yılında ise Argüden Yönetişim Akademisi’ne 4 şirket daha katılarak yine kendi internet sitelerinde entegre raporlarını yayınlamışlardır.

Entegre rapor yayınlayan ve Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi’nde yer alan

içerik öğelerine göre değerlendirilecek işletmeler aşağıdaki gibidir:

- ❖ Adana Çimento Sanayi T.A.Ş.
- ❖ Argüden Yönetişim Akademisi
- ❖ Aslan Çimento A.Ş.
- ❖ ÇİMSA Çimento ve Sanayi Tic. A.Ş.
- ❖ Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
- ❖ CFGS

Çalışmada, Türkiye’de yayınlanan entegre raporlar Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi kapsamında yer alan içerik öğelerini oluşturan unsurları ne ölçüde kapsadıklarını tesbit etmek amacıyla, incelenmiştir.

Entegre raporlama, işletmeler için kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma ve bu değeri yaratırken devamlılığı doğru, özlü ve entegre biçimde işletme ilgililerine ifade etmeyi amaçlamaktadır.

İçerik öğelerini oluşturan unsurlar işletmenin, kurumsal kimliği, dış çevresi, yönetim biçimi, organizasyonun işleyişi, karşılaşılabilecek risklerin fırsatların farkındalığı ve genel görünüşü hakkında işletme ile ilgili fikir vermektedir.

6.2. Araştırmanın Kapsamı

Çalışmada ilgili yıllarda, Türkiye’de entegre rapor hazırlayan, farklı sektörlerde faaliyette bulunan işletmelerin yayınladıkları entegre raporlar incelenmiştir. Türkiye’de ilk entegre rapor 2015 yılında karşımıza çıkmaktadır. 2016 ve 2017 yılı dahil olmak üzere yayınlanan bütün entegre raporlar Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi entegre rapor içerik öğeleri ve açıklama yeterliliği açısından incelenmiştir.

Çalışmada IIRC tarafından yayınlanan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi temel alınarak entegre rapor kapsamındaki bilgiler kodlanıp, kategoriler (içerik öğeleri) oluşturulmuştur.

Verilerin toplanması ve incelenmesinde entegre rapor yayınlayan işletmeler internet aracılığı ile belirlenmiş olup ilgili işletmelerin kendi internet sitelerinde yayınlanan entegre raporlara ulaşılmıştır.

Entegre raporlarda açıklama ölçütlerini değişkenleri SPSS programına şu şekilde kodlanmıştır:

- (1) Bilgi yok
 - (2) Genel açıklama
 - (3) Niteliksel detaylı bilgi
 - (4) Niceliksel detaylı bilgi
 - (5) Hem niteliksel hem niceliksel detaylı bilgi
- İçerik analizinden elde edilen veriler SPSS programı yardımıyla analiz edilmiştir.

6.3. Çalışmanın Ana Kütlesi

Çalışmanın ana kütlesi Türkiye’de entegre rapor yayınlayan işletmelerin tamamı (6 işletme) incelenmiştir.

Entegre rapor yayınlayan ve Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi’nde yer alan içerik öğelerine göre değerlendirilecek olan işletmeler aşağıdaki gibidir:

- ❖ Adana Çimento Sanayi T.A.Ş.
- ❖ Argüden Yönetişim Akademisi
- ❖ Aslan Çimento A.Ş.
- ❖ ÇİMSA Çimento ve Sanayi Tic. A.Ş.
- ❖ Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
- ❖ CFGS

6.4. Araştırmanın Bulguları

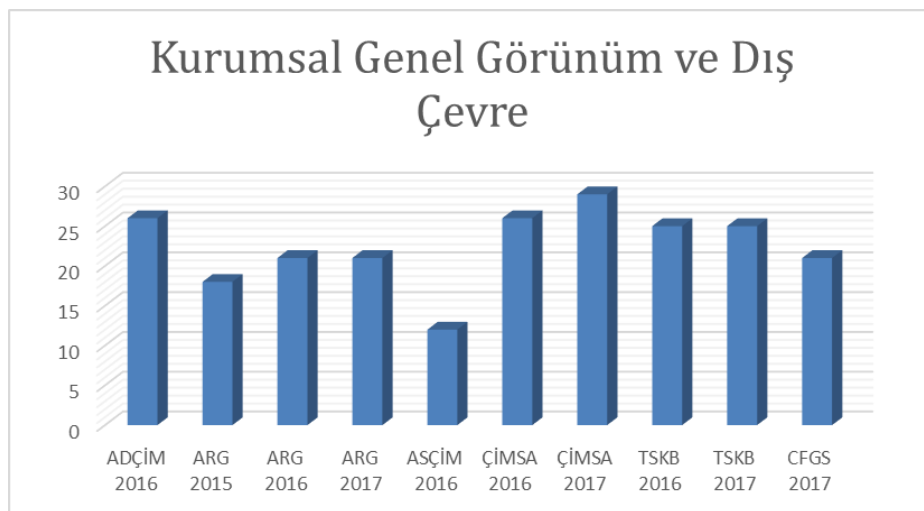
Tablo 6. 1: Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre

Açıklama Ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ			ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Vizyon ve Misyon	4	3	3	3	1	3	3	3	3	3
Kültür, etik ilkeler ve değerler	2	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Mülkiyet ve faaliyet yapısı	5	1	2	2	2	5	5	3	3	2
Temel faaliyetler ve pazarlar	3	3	3	3	2	3	4	3	3	3
Rekabet yapısı ve Pazar konumu	2	3	3	3	1	3	4	3	3	2
Değer zinciri içindeki konumu	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3
Büyük değişimleri gösteren nicel bilgiler	5	2	3	3	1	4	4	4	4	3
Dış çevreyi etkileyen unsurlar	3	1	2	2	1	3	3	3	3	2

Entegre rapor hazırlayan firmalarda, Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.1**'de, her bir işletmenin tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.1**'de verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre işletmeler raporlarında çoğunlukla "Niteliksel detaylı bilgi" düzeyinde açıklama yapmışlardır. Detaylı incelendiğinde ADÇİM en başarılı işletme olarak görülmektedir. ASÇİM firması ise entegre raporlama kriterlerine en az uyum gösteren işletme olarak görülmektedir. Maddeler incelendiğinde sadece "Mülkiyet ve faaliyet yapısı" maddesinde ADÇİM ve ÇİMSA işletmelerinin detaylı sayısal ve sözel bilgiler verdiği görülmektedir.

Şekil 6.1'deki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu rapor hazırlayan işletmelerin ÇİMSA ve ADÇİM olduğu, en az uyumlu rapor hazırlayan işletmenin ise ASÇİM firması olduğu görülmektedir.

Şekil 6. 1: Kurumsal Genel Görünüm ve Dış Çevre



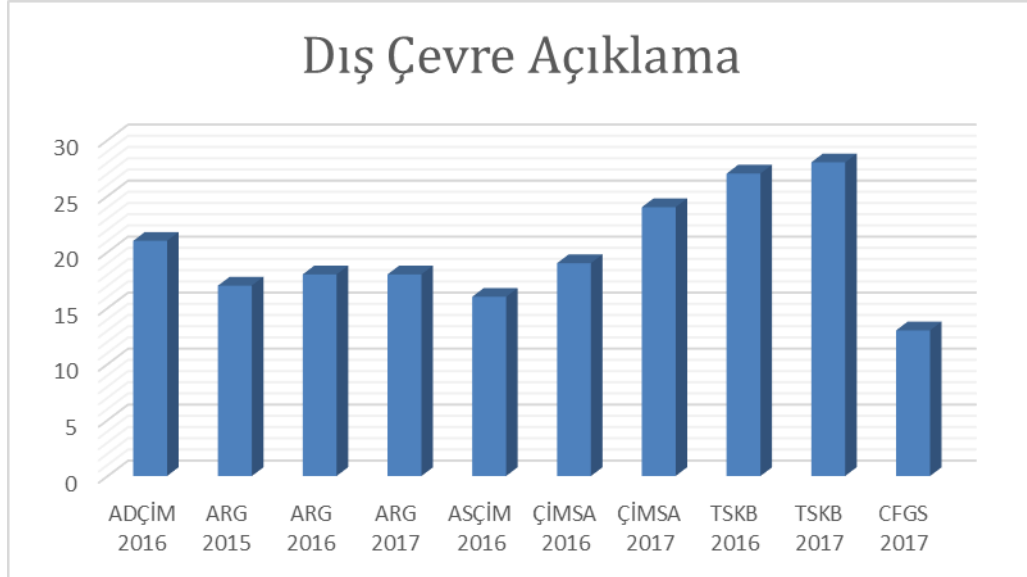
Tablo 6. 2: Dış Çevre Açıklama

Açıklama ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ			ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Paydaşların meşru ihtiyaçları	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Ekonomik denge, küreselleşme ve endüstri trendleri	2	3	3	3	2	2	3	4	4	1
Rakiplerin güçlü ve zayıf yanları ve müşteri talebi	2	2	2	2	1	1	3	3	3	1
Teknolojik değişimin hızı ve etkisi	1	2	2	2	3	3	2	4	4	2
Nüfus ve demografik değişimler, insan hakları, sağlık, fakirlik, eğitim vb. toplumsal konular	5	1	2	2	2	3	3	3	3	2
İklim değişikliği, ekosistem kaybı vb. evresel zorluklar	5	1	1	1	3	3	4	3	4	1
Faaliyet gösterilen vasa ve düzenleyici ortam	2	3	3	3	2	2	3	3	3	3
Siyasi ortam	1	2	2	2	1	2	3	4	4	1

Entegre rapor hazırlayan işletmelerde, Dış çevre açıklama ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.2**'de, her bir işletmenin tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.2**'de verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre işletmelerin aldığı puanlar değişiklik göstermektedir. Dış çevre açıklama ölçütünde en iyi rapor bilgisini TSKB ve ADÇİM, en zayıf raporlama içeriğini ise CFGS kuruluşunun verdiği görülmektedir.

Şekil 6.2'deki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu raporu TSKB işletmesi 2016 ve 2017 yılı raporlarında, en az uyumlu raporu ise CFGS kuruluşunun hazırladığı görülmektedir.

Şekil 6. 2: Dış Çevre Açıklama



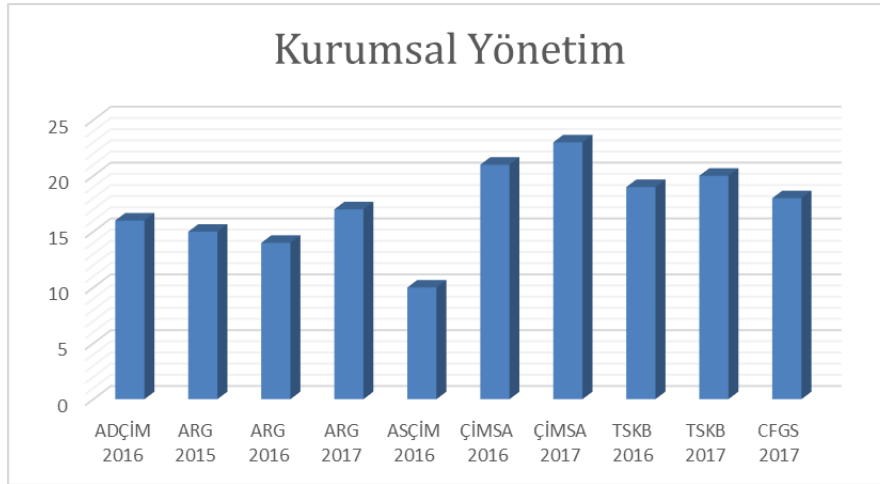
Tablo 6. 3: Kurumsal Yönetim

Açıklama Ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ		ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS	
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Yönetim kurulu yapısı	3	2	2	2	1	5	5	3	3	3
Kurumsal yönetim ilkelerine uyum	3	2	2	3	2	3	4	3	3	3
Paydaşlarla ilişkiler	3	2	2	2	1	1	2	3	3	1
İlişkili taraflarla yapılan işlemler	2	2	2	3	2	3	3	3	4	3
Ücretlendirme	2	3	3	3	2	3	3	4	4	3
Yasal yükümlülüklerin işletmeye olan etkisi	2	3	2	3	1	3	3	2	2	3
İşletme kültürü, ve oluşturulan yapıları gözlemek için özel süreçler	1	1	1	1	1	3	3	1	1	2

Entegre rapor hazırlayan işletmelerde kurumsal yönetim ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.3**'de, her bir işletmenin tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.3**'de verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre işletmelerin aldığı puanlar değişiklik göstermekle birlikte maddelerin çoğunluğunda "Niteliksel detaylı bilgi" düzeyinde açıklama yapmış olduğu görülmektedir. Kurumsal yönetim ölçütünde en başarılı raporlamanın ÇİMSA (2016 ve 2017) işletmesinde, en zayıf raporlama içeriğinin ASÇİM işletmesinde olduğu görülmektedir.

Şekil 6.3'deki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu raporu ÇİMSA işletmesi 2016 ve 2017 yılı raporlarında, en az uyumlu raporu ise ASÇİM işletmesinin hazırladığı görülmektedir.

Şekil 6. 3: Kurumsal Yönetim

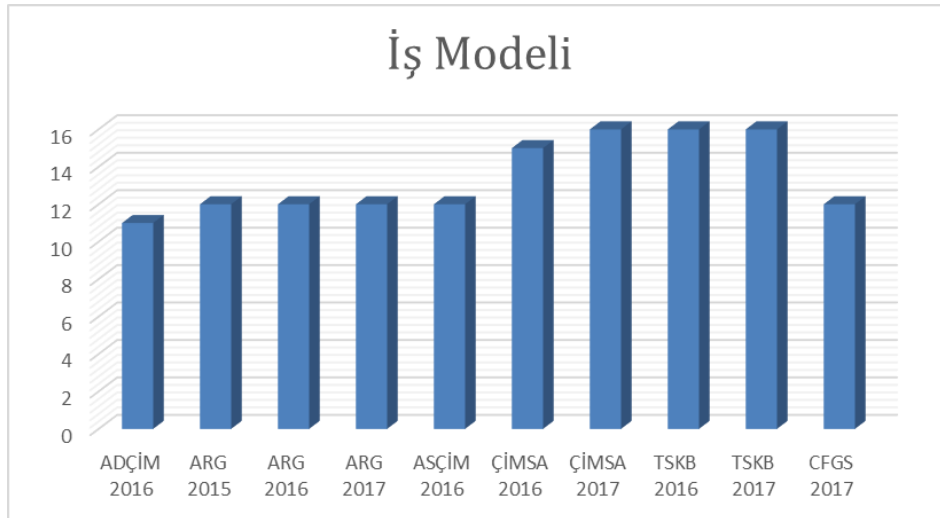


Tablo 6. 4: İş Modeli

Açıklama Ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ		ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS	
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Girdiler	2	3	3	3	3	4	4	4	4	3
Faaliyetler	3	3	3	3	3	4	4	4	4	3
Çıktılar	3	3	3	3	3	4	4	4	4	3
Sonuçlar	3	3	3	3	3	3	4	4	4	3

Entegre rapor hazırlayan işletmelerde İş modeli ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.4'**de, her bir işletmenin tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.4'**de verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre işletmelerin ilgili ölçütteki maddelere “Niteliksel detaylı bilgi” ve “Niceliksel detaylı bilgi” düzeylerinde açıklama yapmış olduğu görülmektedir. Kurumsal yönetim ölçütünde en başarılı raporlamanın ÇİMSA ve TSKB (2016 ve 2017) işletmelerinde, en zayıf raporlama içeriğinin ADÇİM işletmesinde olduğu görülmektedir.

Şekil 6.4'deki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu raporu ÇİMSA ve TSKB işletmelerinin 2016 ve 2017 yılı raporlarında, en az uyumlu raporu ise ADÇİM ve CFGS işletmelerinin hazırladığı görülmektedir.

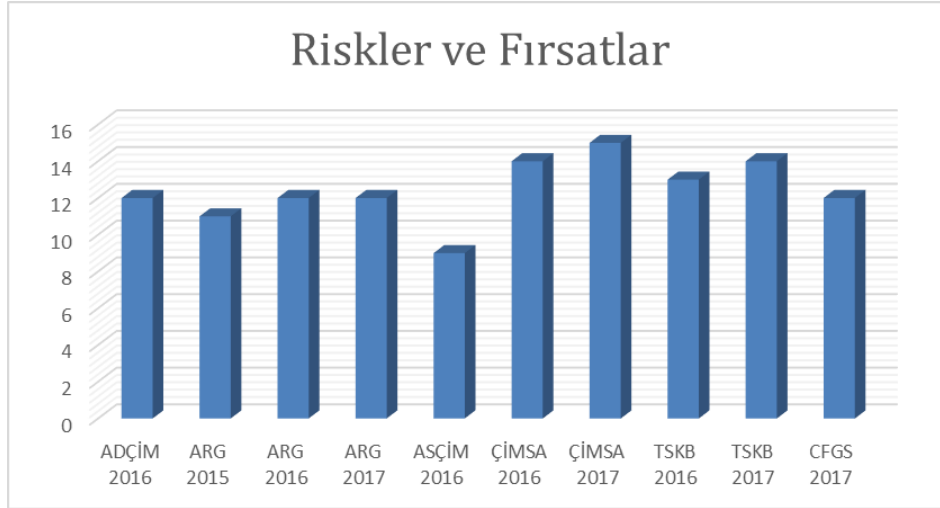
Şekil 6. 4: İş Modeli**Tablo 6. 5:** Riskler ve Fırsatlar

Açıklama Ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ		ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS	
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Risk yönetimi anlayışı	3	3	3	3	3	3	4	3	3	3
Risk ve fırsatları tespit etme	3	3	3	3	3	5	4	4	4	3
Risk ve fırsatları değerlendirme	3	3	3	3	2	3	3	4	4	3
Riskleri azaltma	3	2	3	3	1	3	4	2	3	3

Entegre rapor hazırlayan işletmelerde Riskler ve fırsatlar ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.5**'de, her bir işletmenin tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.5**'de verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre işletmelerin ilgili ölçütteki maddelere “Niteliksel detaylı bilgi” ve “Niceliksel detaylı bilgi” düzeylerinde açıklama yapmış olduğu görülmektedir. Riskler ve fırsatlar ölçütünde en başarılı raporlamanın ÇİMSA ve TSKB (2016 ve 2017) işletmelerinde, en zayıf raporlama içeriğinin ASÇİM işletmesinde olduğu görülmektedir.

Şekil 6.5'deki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu raporu ÇİMSA ve TSKB işletmelerinin 2016 ve 2017 yılı raporlarında, en az uyumlu raporu ise ASÇİM işletmesinin hazırladığı görülmektedir.

Şekil 6. 5: Riskler ve Fırsatlar



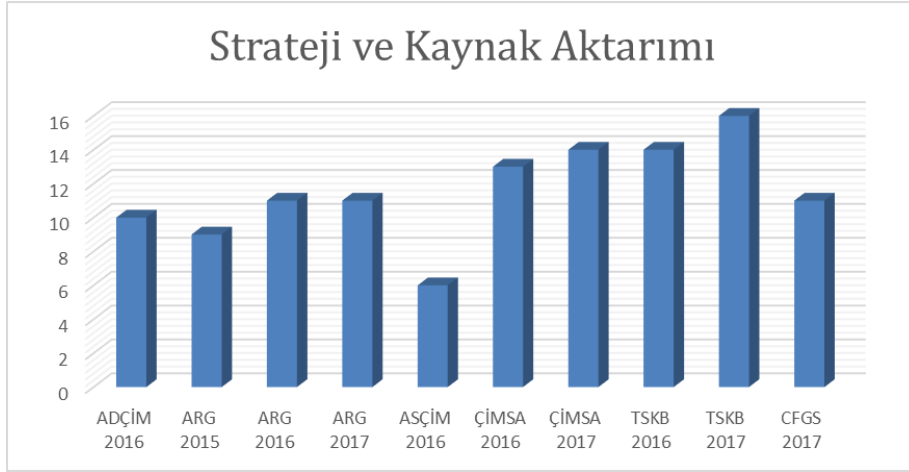
Tablo 6. 6: Strateji ve Kaynak Aktarımı

Açıklama Ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ		ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS	
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	
Kısa, orta ve uzun vadeli stratejik amaçlar	3	3	3	3	2	4	5	4	4	3
Amaçlara ulaştıracak stratejiler	2	2	2	2	1	3	3	3	3	3
Stratejileri uygulamak için gereken kaynak aktarım planları	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2
Başarı ve hedeflere ulaşma derecesinin ölçümü	3	1	1	1	1	1	1	2	3	1
Strateji ve kaynak aktarımının sermaye öğeleri ile ilgili riskleri nasıl etkilediği	1	2	3	3	1	3	3	3	4	2

Entegre rapor hazırlayan firmalarda strateji ve kaynak aktarımı ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.6**'da, her bir firmanın tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.6**'da verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre firmaların özellikle “Stratejileri uygulamak için gereken kaynak aktarım planları” ve “Başarı ve hedeflere ulaşma derecesinin ölçümü” maddelerinde hiç bilgi vermedikleri veya çok az bilgi verdikleri görülmektedir. Strateji ve kaynak aktarımı ölçütünde en başarılı raporlamanın TSKB (2016 ve 2017) işletmesinde, en zayıf raporlama içeriğinin ASÇİM işletmesinde olduğu görülmektedir.

Şekil 6.6'daki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu raporu TSKB (2017) işletmesinin, en az uyumlu raporu ise ASÇİM firmasının hazırladığı görülmektedir.

Şekil 6. 6: Strateji ve Kaynak Aktarımı



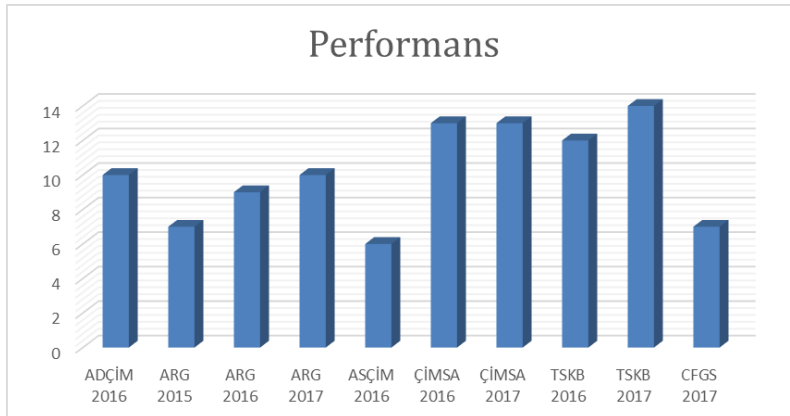
Tablo 6. 7: Performans

Açıklama Ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ		ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS	
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Hedefler, riskler ve fırsatlar açısından nitel göstergeler ve kullanılan yöntemler	1	2	3	3	2	4	4	4	4	2
Sermaye öğelerinin pozitif veya negatif etkilenmesi	1	1	1	1	1	2	2	2	3	1
Temel paydaş ilişkilerinin durumu	3	2	3	3	1	3	3	3	3	2
Geçmiş-mevcut performans ve mevcut performans ile kuruluşun genel görüntüsü arasındaki ilişki	5	2	2	3	2	4	4	3	4	2

Entegre rapor hazırlayan işletmelerde performans ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.7**'de, her bir işletmenin tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.7**'de verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre işletmelerin aldığı puanlar değişkenlik göstermektedir. performans ölçütünde en başarılı raporlamanın TSKB (2017) işletmesinde, en zayıf raporlama içeriğinin ASÇİM ve ARG AKADEMİ (2015) işletmelerinde olduğu görülmektedir.

Şekil 6.7'deki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu raporu TSKB (2017) işletmesinin, en az uyumlu raporu ise ASÇİM işletmesinin hazırladığı görülmektedir.

Şekil 6. 7: Performans



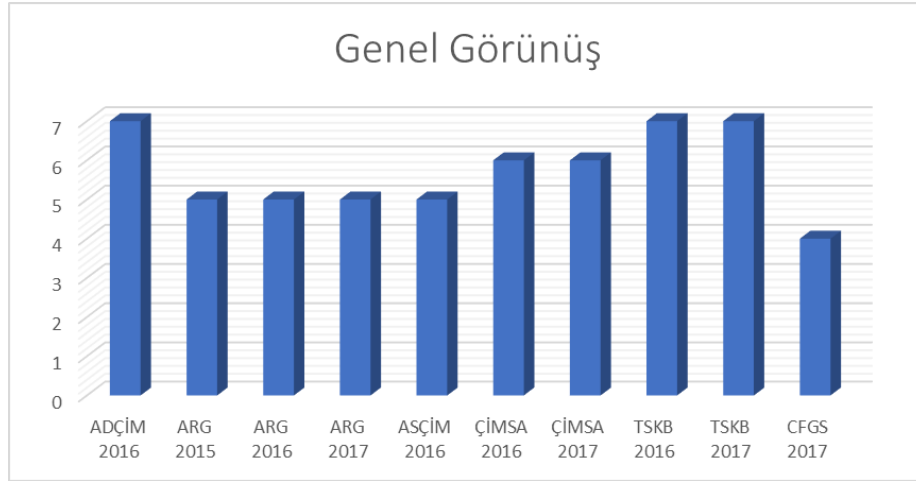
Tablo 6. 8: Genel Görünüş

Açıklama Ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ			ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Olası durumların yarattığı beklenti	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2
Beklentilerin kuruluşu etkileme durumu	2	2	2	2	2	2	1	3	3	1
Muhtemel kritik zorluklara ve belirsizliklere karşı teşkilatlanma	3	1	1	1	1	1	2	1	1	1

Entegre rapor hazırlayan işletmelerde genel görünüş ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.8'**de, her bir işletmenin tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.8'**de verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre işletmelerin aldığı puanlar değişkenlik göstermektedir. Genel görünüş ölçütünde en başarılı raporlamanın ADÇİM ve TSKB (2016 ve 2017) işletmelerinde, en zayıf raporlama içeriğinin CFGS işletmesinde olduğu görülmektedir.

Şekil 6.8'deki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu raporu ADÇİM ve TSKB (2016 ve 2017) işletmelerinin, en az uyumlu raporu ise CFGS kuruluşunun hazırladığı görülmektedir.

Şekil 6. 8: Genel Görünüş



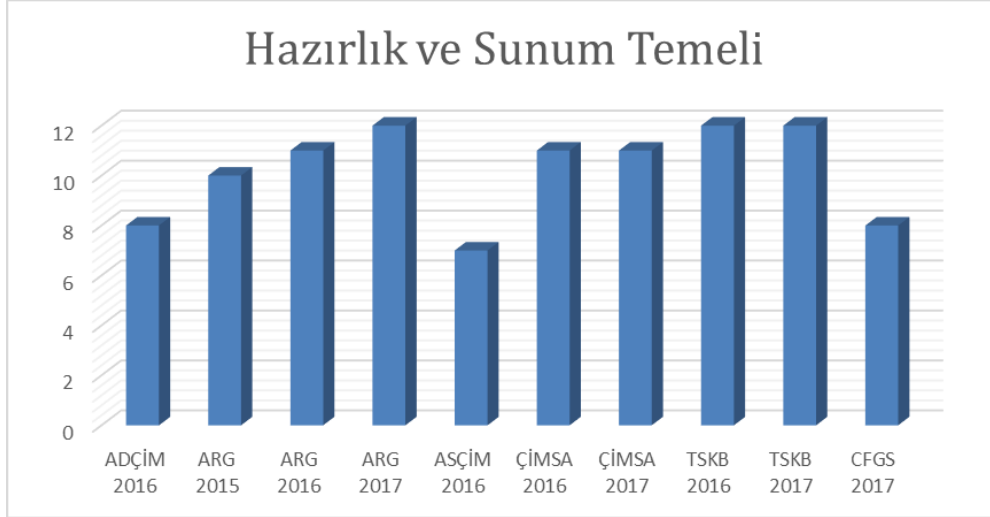
Tablo 6. 9: Hazırlık ve Sunum Temeli

Açıklama Ölçütü	ADÇİM	ARG AKADEMİ			ASÇİM	ÇİMSA		TSKB		CFGS
	2016	2015	2016	2017	2016	2016	2017	2016	2017	2017
Önemlilik belirleme süreci	3	4	4	4	3	3	3	4	4	3
Raporlama sınırı	3	3	4	4	3	3	3	4	4	3
Mali konulara ilişkin kullanılan çerçeve ve yöntemler	2	3	3	4	1	5	5	4	4	2

Entegre rapor hazırlayan işletmelerde Hazırlık ve sunum temeli ölçütü değerlendirme maddelerine göre puanlama sonuçları **Tablo 6.9'**da, her bir işletmenin tüm maddelerden aldıkları puanların toplamına göre raporlama başarıları **Şekil 6.9'**da verilmiştir. Tabloda verilen puanlama bilgilerine göre işletmelerin ilgili ölçütteki maddelere “Niteliksel detaylı bilgi” ve “Niceliksel detaylı bilgi” düzeylerinde açıklama yapmış olduğu görülmektedir. Hazırlık ve sunum temeli ölçütünde en başarılı raporlamanın ARG AKADEMİ (2017) ve TSKB (2016 ve 2017) işletmelerinde, en zayıf raporlama içeriğinin ASÇİM işletmesinde olduğu görülmektedir.

Şekil 6.9'daki toplam puan grafiği incelendiğinde entegre raporlama ölçütüne en uyumlu raporu ARG AKADEMİ (2017) ve TSKB (2016 ve 2017) işletmelerinin, en az uyumlu raporu ise AŞÇİM işletmesinin hazırladığı görülmektedir.

Şekil 6. 9: Hazırlık ve Sunum Temeli



7. SONUÇ

Son yıllarda gerçekleşen finansal krizler; işletmeleri, yatırımcıları, çalışanları ve toplumu giderek artan risklere karşı koruyabilecek yeni bir raporlama ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. İşletmelerin açıkladıkları bilgilerde daha şeffaf ve hesap verebilir durumda olmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle de geleneksel raporlamanın yetersiz olduğu ve geliştirilmesi gerektiği ortak algısı ile işletmelerin finansal bilgileri ile birlikte finansal olmayan bilgileri de raporlarında açıklamaları gerekliliği ortaya çıkmıştır.

İşletmeler, finansal olmayan bilgilerini de açıklayarak faaliyetlerinin şeffaflığını gözler önüne sererken aynı zamanda çevre ve toplum üzerindeki etkilerini de belirtmiş olacaklardır. Ancak bu şekilde yatırımcılara, kredi kuruluşlarına ve tüm menfaat sahiplerine doğru ve güvenilir bilgi verilerek işletmenin değer yaratmasına katkı sağlanabilir. Özellikle önceki yıllarda işletmeler açısından kısa vadeli kazanımlar, uzun vadeli değer yaratmanın önüne geçmişlerdir. Ancak günümüzde bu durumun değiştiği görülmektedir. Yeni raporlama yaklaşımı olan entegre raporlama ile işletmeler hem finansal hem de finansal olmayan bilgilerini açıklarken yalnızca geçmişe yönelik değil aynı zamanda geleceğe yönelik bir şekilde risk ve fırsatlarını, yönetim yaklaşımlarını ve stratejilerini de açıklayacaklar ve tüm menfaat sahipleri ile aradaki güvensizliği en aza indirmeye çalışacaklardır.

İşletme ile ilgili bilgi almak isteyen rapor kullanıcıları birden fazla rapora ulaşmak zorunda kalarak zaman kaybı yaşamaktadırlar. Bu durum, işletme için de zaman kaybına ve maliyetin artmasına neden olmaktadır. Ayrıca daha sürdürülebilir toplum için daha sürdürülebilir şirket oluşturulması sağlanmalıdır. Paydaşların tümü "Sorumluluk", "Şeffaflık", "Adillik" ve "Hesap verebilirlik" olarak adlandırılan kurumsal yönetim ilkelerinin Türkiye'deki şirketlerde uygulanma oranının yeterli düzeyde olmadığını belirtmektedirler. Özellikle de "hesap verebilirlik" ilkesi tüm paydaşlar tarafından öncelikli konuların başında gelmektedir.

Entegre rapor; rapor kullanıcılarına tek bir rapordan istenilen bilgiyi sunan bir rapor türü olarak algılsa da işletmelere, sürdürülebilirlik konusunda karşılaştıkları risklerin ve fırsatların farkına vararak bu risk ve fırsatları değere dönüştürme imkanı sunmaktadır. Entegre raporlama, yatırımcılar açısından geleceğe yönelik tahminlerde bulunmak için değerli bir veri kaynağıdır.

2010 yılında Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC) kurularak entegre raporlama için kurumsal bir temel oluşturulmuştur. Entegre raporlamayı belirli bir standardı bulunmamaktadır. IIRC tarafından 2013 yılında yayınlanan Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi rehber niteliği taşımaktadır. Bu çerçevede, bir entegre

raporda olması gereken bilgiler detaylı olarak anlatılmıştır. Bu bilgilerden en önemlilerinden bir tanesi “içerik öğeleri” başlığıdır.

Çalışmada Türkiye’de entegre rapor hazırlayan, farklı sektörlerde faaliyette bulunan işletmelerin yayınladıkları entegre raporlar incelenmiştir. Türkiye’de yayınlanan entegre raporların içerik öğeleri incelenerek içerik analizi yapılmıştır. Bu analize ilişkin değerlendirmeler şu şekilde sıralanabilir:

- ❖ İncelenen entegre raporlarda, işletmelerin tamamı içerik öğelerine yönelik bilgilere yer vermeye çalışmıştır.
- ❖ Yapılan incelemelere göre her işletmenin, içerik öğelerinde yer alan maddeleri algılama şekilleri farklı olup bu doğrultuda verilen bilgilerin de içeriği işletmeler arasında farklılıklara neden olmuştur.
- ❖ İşletmeler, dış çevrelerini açıklama konusunda genel anlamda yetersiz kalmışlardır. Özellikle siyasi ortam konusu ile ilgili yalnızca bir işletmenin açıklama yaptığı görülmektedir.
- ❖ İncelenen entegre raporlarda, işletmelerin kendi kültürlerini oluşturan ve yapılarını gözlemleyebilmek adına oluşturulan süreçlerden bahsedilmemiştir.
- ❖ İncelenen entegre raporlarda dikkat çekici konulardan biri ise aynı sektörde faaliyet gösteren işletmelerin entegre rapor içerik öğelerinin sıralanışı, raporda ele alınan başlıklar, yönetim anlayışı, stratejik amaçlar, performans, çevresel ve sosyal sürdürülebilirlik açıklamalarının benzerlik göstermesidir.
- ❖ Yayınlanan raporlarda, sunulan bilgilerin güvenilirliğine ilişkin izlenen politika ve standartlar ile ilgili açıklamalar yapılarak rapor hakkında güvence sunulmaktadır.

Entegre raporlama, birçok ülkede isteğe bağlı olarak hazırlanmaktadır. Entegre raporlamanın zorunlu olması için ise gerekli düzenlemeler yapılmaktadır. Türkiye’de ise Borsa İstanbul’da işlem gören işletmelerin 2020 yılına kadar entegre rapor yayınlamaları zorunlu hale getirilmiştir. Bununla birlikte ülkemizde entegre rapor yayınlayacak işletmelerin sayısı artması kuşkusuz entegre rapor uygulamalarının geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Alagöz, A. Allahverdi, M. Ortakarpuz, M. (2018), Entegre Raporlamada İçerik Analizi: Ödüllü Raporlar Üzerine Bir Araştırma, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, Cilt 11.

Alan, H. (2017), İnsan Sermayesi ve Kariyer Başarısı Arasındaki İlişkide Sosyal Sermayenin Rolü: Kadın Yöneticiler Üzerinde Bir Araştırma, Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi, Cilt 2 Sayı 8.

Aras, G. Uğur Sarioğlu, G. (2015), Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama, İstanbul: TÜSİAD.

Arslan, C. Özkan, O. (2018), Entegre Raporlamaya Evrilme Süreci ve Durum Tespiti – Bist Örneği, Mali Çözüm Dergisi, Sayı Temmuz – Ağustos.

Aydın, S. (2015), Entegre Raporlama, İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Aysan, M. (2007), Muhasebe ve Kurumsal Yönetim, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı 35.

Barnabe, F. Giorgino, M. C. (2013), "Integrating: Business Model and Strategy", Busco ve Diğerleri, Integrated Reporting: Concepts and Cases That Redefine Corporate Accountability içinde. New York: Springer International Publishing.

Buitendag, N. Fortuin, G. S. Laan, A. (2017), Firm Characteristics and Excellence in Integrated Reporting, South African Journal of Economic and Management Sciences, Volume 20 No 1.

Dereköy, F. (2018), Entegre Raporlama Uygulamalarının Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi Bağlamında Değerlendirilmesi, Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt 16 Sayı 32.

Dumitru, M. Jinga, G. (2016), Integrated Reporting Practice for Sustainable Business: A Case Study, Audit Financiar, Volume 7 No 127.

Eccles, R. Saltzman, D. (2011), Achieving Sustainability Through Integrated Reporting, Stanford Social Innovation Review, Summer.

Eccles, R. Serafeim, G. (2011), Accelerating the Adoption of Integrated Reporting, CSR Index, August.

Elmacı, O. Sevim, Ş. (2017), Entegre Raporlamada Küresel Gelişmeler ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi, Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, Cilt 4 Sayı 8.

Ercan, C. Kestane, A. (2017), Kurumsal Raporlamada Yeni Bir Yaklaşım Olarak Entegre Raporlama ve Bir Vaka Çalışması, ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi, Cilt 4 Sayı 8.

Fasan, M. Mio, C. Pauluzzo, R. (2016), Internal Application of IR Principles: Generali's Internal Integrated Reporting, Journal of Cleaner Production, Volume. 139.

Hughen, L. Lulseged, A. Upton, D. (2014), Improving Stakeholder Value Through Sustainability and Integrated Reporting, CPA Journal, Volume 84 No 3.

IIRC, (2018), International Integrated Reporting Council

Kardeş Selimoğlu, S. Yeşilçelebi G. (2018), Integrated Reporting of Global Corporations: A Content Analysis Based on Integrated Reporting Examples Database From 2011 To 2016, Muhasebe Bilim Dergisi, Cilt 20 Sayı 2.

Kaya, U. Akgün, D. Yazan, Ö. (2016), Yeni Bir Kurumsal Raporlama Yaklaşımı Olarak Entegre Raporlama ve Dünyadaki Uygulama Örnekleri Üzerine Bir Araştırma, KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 6 Sayı 11.

- Köse, E. Çetinel, T. (2017), Kurumsal ve Entegre Raporlama: Bir Araştırma, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 5 Sayı 8.
- MacDonald, D. Hanley, N. Moffatt, L. (1999), Applying the Concept of Natural Capital Criticality to Regional Resource Management, Ecological Economics, Volume 26 No 1.
- Main, N. Hespenheide, E. (2010), Integrated Reporting: The New Big Picture, Deloitte Review, Volume 10.
- Melloni, G. Lai, A. Stacchezzini, R. (2015), The Tone Of Business Model Disclosure: An Impression Management Analysis Of The Integrated Reports, Journal of Management & Governance, Volume 20 No 2.
- Mitchell, S. (2016), Hissedar”, Neden, Ne Zaman, Ne İçin? Entegre Raporlamaya Bir Bakış, Hissedar Dergisi, Cilt 1 Sayı 19.
- Morros, J. (2015), The Integrated Reporting: A Presentation of The Current State of Art and Aspects of Integrated Reporting That Need Further Development, Intangible Capital, Volume 12 No 1.
- Okan Gökten, P. Gökten, S. (2016), Uluslararası Eğitim Standartlarına Genel Bakış: Geçerliğinin Türkiye Açısından Değerlendirilmesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 3 Sayı 6.
- Owen, G. (2013), Integrated Reporting: A Review of Developments and Their Implications For The Accounting Curriculum, Accounting Education: an International Journal, Volume 22 No 4.
- Önder, Ş. (2018), Kurumsal Raporlamanın Yeni Trendi Entegre Raporlama, Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Saban, M. Vargün, H. Gürkan, S. (2017), Yatırımcılara Bilgi Sağlamak Aracı Olarak Entegre Raporlama, Muhasebe Bilim Dergisi, Cilt 19 Sayı 4.
- Santis, S. Bianchi, M. Incollingo, A. Bisogno, M. (2018), Disclosure of Intellectual Capital Components in Integrated Reporting: An Empirical Analysis, Sustainability, Volume 11 No 1.
- Sevim, Ş. Kestane, A. Yılmaz, N. D. (2017), Entegre Raporlamanın Yatırımcılar Açısından Analizi: Entegre Yatırım Analiz Algoritması, International Journal of Academic Value Studies, Cilt 3 Sayı 14.
- Szejnwald Brown, H. Jong, M. Lessidrenska, T. (2009), The Rise of the Global Reporting Initiative: a Case of Institutional Entrepreneurship, Environmental Politics, Volume 18 No 2.
- Tarakcioğlu Altınay, A. (2013), Entegre Raporlama ve Sürdürülebilirlik Muhasebesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 3 Sayı 25.
- Tianyuan, F. Cummings, L. Tweedie, D. (2017), Exploring Integrated Thinking in Integrated Reporting – An Exploratory Study in Australia, Journal Of Intellectual Capital, Volume 18 No 2.
- Topçu, M. K. Korkmaz G. (2015), Entegre Raporlama: Kavramsal Bir İnceleme, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 30 Sayı 1.
- Turgut, E. Beğenirbaş, M. (2014), İlişkisel Sosyal Sermayenin Yenilikçe Davranışa Etkisinde Örtülü Bilgi Paylaşımı Davranışının Aracılık Rolü, Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt 7 Sayı 1.
- Ülgen, H. Mirzen, S. K. (2018), İşletmelerde Stratejik Yönetim, İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Üreten, A. Ercan, M. K. (2000), Firma Değerinin Tespiti ve Yönetimi, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Vitolla, F. Raimo, N. (2018), Adoption of Integrated Reporting: Reasons and Benefits-A Case Study Analysis, International Journal of Business and Management, Volume 13 No 12.
- Wen, I. P. Kiew Heong, A. Y. (2017), Integrated Reporting and Financial Performance: Evidence from Malaysia, Management & Accounting Review, Volume 16 No 2.

Yılmaz, B. Atik, M. Okyay, A. (2017), Geleceğin Raporlama Sistemi: Entegre Raporlama, Muhasebe ve Denetime Bakış, Cilt 17 Sayı 52.

İNTERNET KAYNAKLARI

ACCA and NBA, 2013, Capitals Background Paper for International Integrated Reporting Council, www.integratedreporting.org. (12 Ekim 2018).

Ernst and Young, Value Creation Background Paper, 2013, <http://integratedreporting.org>, (9 Kasım 2018).

[ERTA, 2015, Tanıtım Sunumu, www.entegreraporlamatr.org.tr. \(3 Eylül 2018\)](http://www.entegreraporlamatr.org.tr)

IIRC, 2013, International Integrated Reporting Framework, www.integratedreporting.org, (27 Haziran 2018)

Integrated Reporting in South Africa, 2012, www.integratedreportingsa.org. (3 Temmuz 2018)

[TKYD, 2017, www.tkyd.org.tr. \(17 Mayıs 2018\)](http://www.tkyd.org.tr)